

GårdsbyBladet

Nr 4/2021 En tidning till alla i Gårdsby – Sandsbro

Nytt år,
nya möjligheter!

A winter landscape featuring a central birch tree heavily laden with snow, standing between two large evergreen trees. The sky is a clear, bright blue, and the overall scene is bathed in soft, golden light, suggesting a sunny day in winter.

HEMSIDA

www.gardsby.se

MAIL

red@gardsby.se

ANSVARIG UTGIVARE

Sven Schill
0470-610 19

REDAKTION

Ulla-Britt Schill
(redaktionsansvarig)
0470-610 19

GRAFISK FORM & LAYOUT

Mattias Strömberg

MEDVERKANDE I DETTA
NUMMER ÄVEN:

UB Schill
Tore Sandrell
Poul Kongstad
Sven Schill
Sara Richter Simsek

TRYCK

Grafiska punkten

UPPLAGA

1900 ex

Nästa nummer av Gårdsby-
Bladet kommer i mitten
av mars 2022.
Stoppdatum för bilder
och artiklar i början av
februari 2022.

Julen varar intill påska

Nu kommer Gårdsbybladet – försenat. Men bättre sent än aldrig eller hur. Julen var hetsig och en kraftig förkylning (inte corona) satte stopp för skrivandet.

NU är jag på gång igen. Julen är avklarad och skinkan är slut så det får bli vanlig husmanskost nu.

Hoppas att ni alla har haft en hyfsad jul med gran, och många ljus. Själv har jag böcker som jag läst och ska fortsätta med. Skönt att sitta med en bra bok i handen och leva sej in i böckernas värld.

Snart kommer nästa helg Nyår. Då firar vi alla på olika sätt men vid klockslaget 00.00 höjer vi glaset och önskar Gott Nytt År till varandra. Högtidigt tycker jag. Vad ska hända detta nya året mäntro? Många olika tankar, men det viktigaste tycker jag är att vi får behålla hälsan och kunna njuta av naturen och ha det bra.

Och vad väntar oss sen efter alla högtider? Vi får skapa vår egen vardag och göra den så bra som möjligt. Vi kan tex börja motionera och promenera, det finns väl en del som går på gym.

Allt är bra, det viktigaste är att röra på sej, speciellt efter alla helger vi haft.

Snart börjar det bli ljusare och det känns skönt. Vi kan vara ute mera och gå långa promenader med våra djur (om man har några) annars bara gå och njuta av frisk luft. Vi kan börja köpa tulpaner som kommer med våren. Livsandarna börja vakna hos oss.

Visst längtar vi efter ljuset, våren och solen. Det behöver vi alla.

Nu är skrivandet slut och jag önskar er alla

Ett gott nytt år – en härlig vår och en skön sommar

Ulla-Britt Schill

Innehåll Gårdsbybladet nr 4 2021

4 TROLLBACKEN

5 ALLMÄN RÖSTRÄTT

6 LITE TELEHISTORIA FRÅN GÅRDSBY

9 SKOLSALEN PÅ HOPPET

10 NATURPASSET

12 SCENSOMMAR PÅ HOPPET

Annonsera i GårdsbyBladet?

Här är några viktiga punkter att tänka på.

- Gällande annonsformat är:
1/4 A4 – 185x65 mm
1/6 A4 – 130x65 mm
1/8 A4 – 92x65 mm
- bildformatet ska vara tiff, jpg eller pdf
- bildens upplösning ska vara 300 dpi (har bilden lägre upplösning kommer den bli otydlig i tryck)
- annonsen bör vara i färg

Annonsstopp för nästa nummer av Gårdsbybladet är **februari 2022**. Annonser och eventuella tekniska frågor mailas till Ulla-Britt Schill: schill.ub@gmail.com. För prisuppgift kontakta Bertil Sandberg tfn 0470-612 55 eller 070-550 13 16.

KLOCKANS EL & HANTVERK AB
070-174 76 44
073-142 02 67

**Er lokala elinstallatör
samt konsthantverk
Ring oss gärna på telefon**

Ante och Marita Midenius

TROLLBACKEN

32 år sedan starten

För 32 år sedan startade ett gäng föräldrar i Gårdsby en förskola. En plats där deras barn skulle få växa upp, utvecklas och utmanas. Idag är fortfarande samma förskola och fritids en plats att utvecklas och utmanas. Och fortfarande drivs Trollbacken kooperativt av föräldrar genom en ekonomisk förening.

Text: Sara Richter Simsek

Idag går det 29 barn på förskolan och 14 på fritids, åtta pedagoger och en kock är anställda. Förskolerektorn Tina Nilsson berättar; *“Vi vill ge barnen en ”ryggsäck” med strategier och värden som de kan bära med sig vidare ut i livet för att klara de utmaningar de kommer ställas inför. Vare sig det är här på förskolan eller längre fram i livet.”*

“Vi arbetar med Hållbar framtid, vars syfte är att vi vill vara med och skapa positiva relationer föra att möjliggöra en hållbar framtid. Genom ökad kunskap om ett hållbart tänkande och förhållningssätt för en ekologisk känslighet. En ekologisk känslighet och en positiv framtidstro ska prägla förskolans utbildning. Barnen blir ambassadörer för att vårda vår nutid och framtid.”

“Vi strävar efter att vara en del av Gårdsby och vi vill ta hjälp och stöd av närområdet som vi också vill vårda. Vi strävar efter att Trollbacken ska vara en attraktiv föräldrakooperativ för barn, föräldrar och personal.”

“Trollbacken vill bevara traditioner och föra kulturarvet vidare. Just nu arbetar vi mycket med julförberedelser. Vi har precis haft Lucia och snart blir det julfest och då hoppas vi att tomten kommer.”

Arbetet på förskolan präglas av värdeorden: trygghet, respekt, omsorg om lärande, delaktighet och glädje. Året fylls av utedagar, gökotta, temaområden såväl som lugna lässtunder och skapande i ateljén. En dag i vecka åker de två äldsta barngrupperna till Rottne för att ha gymna. Detta sker med förskolans minibus, som även används flitigt av fritids.

– “Det roligaste är när vi blir hämtade direkt på skolan och sedan åker vi till Trummen och går runt sjön.” Ylva Richter, fritidsbarn.

Att ha barn på ett kooperativ innebär även att man som förälder genomför jobb, så kallade föräldrarförmåner. På Trollbacken betyder det att varje familj hjälper till med en till två pass i månaden genom att städa, laga mat, sitta med vid frukost eller liknande.

– “För många av oss ser vi detta som en förmån att kunna var mer delaktig i vår barns tid även på förskolan. Man får ut väldigt mycket av att kunna sitta med och lyssna på olika samtal mellan barnen, eller kika ut genom fönstret när man är i köket och förbereder. En unik insyn i vad som händer och vad ens barn gör.” Louise Lindberg, förälder på Trollbacken.

Louise fortsätter; *“Vi valde Trollbacken för att vi tycker det är en otroligt fin och unik miljö.”*

“Att kunna få va del av en gemenskap och lära känna de andra barnen och familjerna i Gårdsby med omnejd, kändes som en väldigt rolig och fin sak.”

I 32 år har denna plats; granne med kyrkan, mitt i Gårdsby fått vara en del av barns uppväxt. En plats som betytt mycket för såväl föräldrar som barn. En plats där kreativitet, lärande och glädje fått stå i centrum. Förhoppningsvis blir denna plats betydelsefull även när barn gått klart sina år på förskolan och minns sina år på Trollbacken.

Behöver Du grävhjälp?

Skogsvägar • Dikesrensning
Markberedning • Övrig grävning

BJÖRNAMO ENTREPRENAD

David Andersson

Björnamo Storegård 5 • 355 92 Växjö
Mobil 073-776 47 24

Allmän rösträtt 1921 – 100 år sen

Föremålen på Hoppet berättar 3

Text: Poul Kongstad

I år är det 100 år sedan allmän rösträtt infördes, då även kvinnor fick rösträtt. Detta är en stor sak värd att tänka på. En som skrivit om kampen för kvinnlig rösträtt är Elin Wägner, känd bl.a från sitt Lilla Björka i Berg och som ledamot i Svenska Adademien.

I ett gammalt bokskåp märkt "Gårdsby kyrka Lånebibliotek Inrättat År 1861" på Gårdsby hembygdsgård stod en bok utgiven 1916 som berättar om debatten före allmän rösträtt. Vad berättar den om det politiska inflytandet runt förra sekelskiftet?

Om du tycker att minnena på Hoppet låter intressanta, så hör gärna av dig till Gårdsby hembygdsförening hembygd@gardsby.se

Allmän rösträtt 1921

Vi kan ju börja med att titta i Wikipedia om rösträtten i Sverige och hur det gick till:

"År 1918 infördes allmän och lika rösträtt i kommunala val för män.

Under trycket av den våg av revolutioner som skakade Europa vid slutet av första världskriget beslutade riksdagen om allmän och lika rösträtt för kvinnor och män den 24 maj 1919. Åldersgränsen sattes till 23 år vid val till riksdag och kommun. Dessutom fanns en del extra villkor, som utestängde en del medborgare. Dessutom skulle man ha betalat kommunalskatt under ett av de tre år som föregick valet. År 1921 hölls de första valen till andra kammaren där kvinnor deltog."

Detta var en seger för demokratin i Sverige.

Finns det någon som kan berätta om valen i Gårdsby 1921 och därefter?

Hur såg det ut fram till 1921?

Vår kända Elin Wägner skrev boken Pennskaftet 1910 om kvinnorörelsens långa och enträgna engagemang för allmän kvinnlig rösträtt. Om du vill läsa den på dator eller läsplatta/mobil, se ref [1]. Litteraturbanken har nerladdningsbara svenska klassiker som inte längre begränsas av upphovsrätt.

Rösträttsfrågan diskuterades livligt i riksdagens första och andra kammare, trots att det skulle råda borgfred mellan partierna under 1.världskriget 1914-18.

På Hoppet fann jag av en slump den lilla boken Den kommunala rösträtten från 1916 [ref 2] av Karl Hildebrand (m), då

Allmänna valmansförbundet (högern). En sådan 100 år gammal bok är lite svåräst, och språket är tyngre än nu.

Karl Hildebrand argumenterar i boken för högern som motsatte sig allmän rösträtt för att kommunerna inte skulle ägna sig åt "ekonomiskt lättsinne". Han menar att lika kommunal rösträtt medför att partier ger oförsiktiga löften som kostar (för mycket) pengar.

Före 1921 hade bolag rösträtt och det fanns en undre gräns för vilken inkomst eller förmögenhet man skulle ha för att få utöva rösträtt. Hildebrand konstaterade ogillande att socialdemokrater och delvis Liberalerna bl.a ville avskaffa bolags rösträtt och vill avskaffa röster efter inkomst. Han ogillade också deras krav att rösträtten skulle gälla alla, män och kvinnor, minst 23 år gamla och som betalade kommunalskatt.

Att kvinnorna inte skulle ha rösträtt motiverades på den tiden enligt Hildebrand med att männen hade värnplikt. Kommunal rösträtt krävde att man betalat kommunalskatt. Ogifta kvinnor som betalade kommunalskatt fick rösta men inte gifta kvinnor eftersom de sambeskattades genom männen.

En aspekt som känns främmande idag är att man hade fler röster (2-40) vid högre inkomst eller värde på jordbruksfastighet. Högern och Hildebrand ansåg då att det medförde en "trygghet för en någorlunda sund ekonomisk uppfattning i kommunala angelägenheter". Han skrev att "I socknar med små bondhemman och större stationssamhällen kan det inträffa, att hemmansägarna stå lägre på röstskalan än exempelvis stationskarlarna, hvilket så till vida kan

vara oegentligt, som den vid torfvan bundne bonden säkerligen har en sundare ekonomisk uppfattning än hvad fallet är med en stationskarl, ...som icke gärna kan ha samma känsla för kommunens bästa. ... Ju längre ner på inkomstskalan maktens tyngpunkt förflyttas, dess mindre ekonomisk erfarenhet kan man påräkna och på samma gång så mycket större kraf, att kommunen skall ingripa hjälpande på de mest skilda områden, utan rimlig hänsyn till kommunalfinansernas ställning". Hjälp och stöd fick tydligen enligt högern inte kosta "för mycket".

1917 fick Sverige en liberal + socialdemokratisk koalitionsregering som föreslog allmän och lika rösträtt. Den 26 januari 1921 kunde riksdagen fatta det slutliga beslutet om allmän och lika rösträtt för män och kvinnor från 21 års ålder.

Politikerna stred och argumenterade livligt även på den tiden, utan TV eller sociala medier.

Referenser

1. Elin Wägner på Litteraturbanken: <https://litteraturbanken.se/forfattare/WagnerE/titlar/>
Pennskaftet (1910) kan laddas ner som pdf, epub och etext.
Bra och gratis bokläsar-appar på Android läsplattor/mobiler är Librera Reader alt. Bibliotek.
2. Karl Hildebrand: Den kommunala rösträtten. Allm. valmansförbundets (högers) förlag 1916.

Pris 60 öre.

Lite telehistoria från Gårdsby socken

I Gårdsby Hembygdsförenings tekniksamling kan man bl.a. finna en telefonapparat, BC 561(bild 1) en "mellanstationsapparat" som suttit på den forna automattelestationen i Kråkenäsryd som stationsapparat. Den kunde även finnas ute i telenätet då man delade på en abonnentledning. Televerkets telefon modell BC 560/1(bild 2), även kallad "Gamle Svarten", infördes i telenätet som standardtelefon, vid automatiseringen, Det var en svart bordstelefon med handmikrotelefon och kåpa i bakelit." Gamle Svarten" tillverkades i två modeller, -31 och -47, vilket motsvarade lanseringsåren. Modellerna tillverkades i Karlskrona 1947-1974 och såldes i fyra miljoner exemplar. Telefonaktiebolaget LM Ericsson startade sin verksamhet i Karlskrona 1947.

Vid automatiseringen av telefonväxlarna i Gårdsby i slutet av 1950-talet och början av 1960-talet byggde man tre stationshus. De var belägna i Sandsbro, Norrgårda och Kråkenäsryd.

Text och foto: Tore Sandrell

Telefonen "Taxen" från 1892.

Norrgårda telestation flyttades vid nästa generationsväxling, (vid AXE systemets införande på 1980-talet), till Stojby. En telestation är fortfarande i drift i Gårdsby socken, Sandsbro.

För de lite yngre som inte var med på "den tiden det begav sig":

Telefonapparaten var Televerkets egendom, man betalade en abonnemangsavgift och olika taxor för samtalen beroende vart man skulle ringa, lokalsamtal och rikssamtal. Telefonen reparerades gratis vid fel, såsom åsknedslag mm.

BC 561, en mellanstationsapparat.

BC 560/1, även kallad "Gamle Svarten".

Ríks telefon katalogen

Jönköping, Växjö-
delen / 1960

ANVISNINGAR
FÖR TELEFONERING

Telefonapparat för
en anslutning, AT

Bl. 569 b (1965)

00-29561

6 65 15000

Småbarnsfamilj söker sekelskifteshus

Vi önskar köpa sekelskifteshus alt. 20-talshus i naturnära område. Max 2 mil från Växjö, gärna med större tomt alt. mindre gård. Vill du sälja?

Hör av dej till

073-80 60 211 eller

christoffer.bystrom@hotmail.com

Familjen på besök?

Vi har hotellrum för familjemedlemmarna så ni inte måste trängas när besökarna behöver övernattnig.

Villa Vik
TOFTAstrand

Boka via 0470-652 90 knappval 3 och uppge "Gårdsbybladet" och få **10%** på logikostnaden. Gäller fram till 1 juni 2021

Olofsson
ENTREPRENAD

Telefon 073-526 37 97

Planschererna illustrerar samhällets "verklighet" utanför skolan.

Väl använda (slitna) skolbänkar och den lärarens "farliga" pekpinne.

Gamla skolsalen på hembygdsgården Hoppet, med skolorgel.

Skolsalen på Hoppet

På hembygdsgården Hoppet finns på ovanvåningen en liten skolsal från Gårdsby med skolorgel och allt. Kanske några i den äldsta generationen kan ha minnen av några av sakerna där?

Text och foto: Poul Kongstad

Om du tycker detta verkar intressant eller är intresserad av lokalsamhället, så hör gärna av dig till Gårdsby hembygdsförening hembygd@gardsby.se

Tänk dig att vara sådär 7-9 år och gå till skolan varannan dag ett antal veckor vår och höst på 1800-talet. Vandra dit, lunchsmörgåsar med, lärarinna som kunde vara både snäll och sträng, kanske med rotting, psalmer och katekes (utantillstycken i kristendom), vandra hem igen ofta genom skogen. Ingen skolskjuts förrän på 1950-talet.

På hembygdsgården Hoppet – andra våningen – finns en utställning med en liten skolsal med saker från traktens skolor. Passa på att se den när det är öppet hus på Hoppet.

Det var den kyrkliga socknen som drev skolor från 1862 i Gårdsby, sedan kommunerna från 1930.

Här har det varit skola innan nuvarande skolan i Sandsbro öppnade 1961:

- Församlingshemmet i Gårdsby ("kyrkskolan" från 1864)
- Stojby
- Hultäng skola och Hålgaryd skola (flyttad från Hultäng)
- Notteryd gamla skola från 1907, övergick sedan till Sandsbro 1961.

Den förste som flyttade in i Gårdsby nybyggda skolhus 1864 var den gamle klockaren och läraren Johan Granstrand som undervisade i en "flyttande skola" – han fotvandrade varannan dag till

Hultängs respektive Gårdsby skola. Han var också "orgelnisten" i Gårdsby fram till 1916, då 83 år gammal. Sondottern Sonja Granstrand var lärare i Notteryd 1930-61.

Naturpasset i Gårdsby 2021

Vinnarna på årets Natur/kulturpass i Gårdsby blev följande:

Bo Blomgren, Rottne

Lennart Emilsson, Växjö

Berit Lindahl, Alvesta

Johan Pettersson, Växjö

Grattis!

Vinsterna har skickas ut per brev.

Stort tack till alla övriga som deltog!

Värend GN

Gårdsby Sockens Hembygdsförening

NÄRPRODUCERAT NÖTKÖTT

**Välkomna att beställa er nötköttslåda
av Ingrid och Lars**

Telefon 070-833 08 76

Internet sevedstorpsgard.se

Trollbackens förskola

Föräldrakooperativet
mitt i Gårdsby!

Små barngrupper
Hållbarhet
Närheten till landsbygden

Lokalproducerad & hemlagad mat!

Vi har lediga platser!

0470- 61199
trollbacken@trollbackensforskola.com
trollbackensforskola.com

Scensommar på Hoppet

Scensommar är Växjö kommuns satsning på kulturarrangemang under sommaren. Under åtta veckor finns musik, teater, nycirkus, dans och stand-up runt om i regionen. Scensommar sker alltid under bar himmel, med fri entré och i samarbete med Region Kronoberg och övriga närliggande kommuner. I år hade hembygdsgränden Hoppet äran att få vara värd för två av föreställningarna.

26 juli spelades Undra sa Flundra. Föreställningen beskrivs; I hejdlös visberättartradition med undervattensound, poprefränger och klassiskt slagverk levererar Micaela Gustafsson och Mikael Lönnbjer sänger om sjödjur med obeskrivlig otur och den lilla krabban vars största längtan är att dansa balett.

Ett 30-tal personer var på plats. Här kantades den stämningsfulla musiken av en tung himmel och några mullrande toner. Trots det klarade vi oss undan både regn och åska.

Onsdagen 4 augusti klockan 15.00 var det dags för nästa föreställning: Litet hus med stort hjärta. Ett 50-tal personer befann sig på Hoppet denna soliga onsdag. Litet hus med stort hjärta var en föreställning för yngre barn, där dagarna påminner om varandra. Tills det en dag rullar in en boll i trädgården - då händer något.. En färgglad föreställning där lek, glädje och att dela med sig var i fokus.

Text och foto: Sara Richter Simsek

Gör det enkelt - hyr vad du behöver för renoverings- & anläggningsarbetet!

Behöver du liftar, anläggningsmaskiner, byggnadsställningar och verktyg - hos oss hyr du riktiga proffsmaskiner. Alla produkter finns på vår hemsida - ring för prisförfrågan!

ÖPPET VARDAGAR 7.00-16.30

www.vaxjomaskinuthyrning.se

VÄXJÖ MASKINUTHYRNING

NORREMARK - Rådjurensvägen 15 Växjö

Tel 0470-73 62 62

HOS OSS KAN DU HYRA:

Avfuktare • Betongblandare • Betongslip • Bliningshammare • Bomlift
Byggnadsställning • Cirkelsåg • Enpetare • Elverk • Esab Caddy
Gallertvätt • Giraffen • Golvslip • Grävmaskiner • Häcksax • Högtrycksvätt • Jordfräs • Kap- och geringsåg • Kombinationshammare
Kompressor • Luftrenare • Markvibrator • Magasin • Magasinskärra
Motorkap • Motorsåg • Plattvätt • Laser • Lättmetallställningar
Plåttribblare • Röjsåg • Saxlift • Slagborrmaskin • Slagvinda • Släpvagn
Spikpistol • Sticksåg • Sämaskin • Trappstegar • Värmefläktar

Vi hyr ut till både privatpersoner och företag!